

Een hele fijne toren voor abseilen. Behalve dat hekje!

Een tiental waaghalzen durfde het maandag aan ab te seilen van de kerktoeren van de Grote of Gertrudiskerk in Workum. Expeditie Fryslân beviel zo goed dat de meesten nog een keer gingen.

MARIA DEL GROSSO

Een beetje fit moet je wel zijn, zegt begeleider Dennis Bornebroek uit Oudebildtzijl die met zijn bedrijf Outdoorburo evenementen en bedrijfsuitjes verzorgt. Hij doelt op de deelname aan het abseilen in Workum, een activiteit die het project Expeditie Fryslân van Sport Fryslân aanbiedt voor 45 euro. Voor wie dat te gortig is: voor 5 euro mag je ook alleen de wenteltrap beklimmen. Met 120 smalle treden heb je daar inderdaad wel wat conditie voor nodig.

Na die 120 treden bevind je je op 27 meter hoogte. De toren van Workum is nog wel 10 meter hoger, vertelt Sybren Westra namens de Stichting tot Behoud van Monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân, de eigenaar van de toren. Maar op 27 meter zit de omloop en daar vandaan kun je prima abseilen. Ware het niet dat je over het hek van de omloop heen moet klimmen. „Een hekje”, zegt Bornebroek. Maar hier moeten de abseilers toch echt even het gewicht van hun ene been compleet naar het andere verplaatsen om deze hobbel te nemen, terwijl je aan een touwtje hangt.

Klara Gerrits uit Ferwoude, die zich spontaan meldt om als eerste naar beneden te gaan, begint hem - na de korte instructie boven en het zekeren van de touwen - toch een beetje te knijpen. „Dit doe je niet elke week”, zegt ze. Het gezin is avontuurlijk aangelegd. Zo gingen ze al eens wadlo-

Klara Gerrits is over het hek en mag gaan abseilen. Ze wordt begeleid door Dennis Bornebroek. FOTO NIELS DE VRIES

pen naar Rottumerplaat. Als geboren Workumse leek het Gerrits prachtig eens van de stadstoren af te mogen dalen. Haar man Manué, ooit met wat hoogtevrees, gaat het ook proberen. Op schepen durft hij tenslotte ook in de mast te klimmen. Dochter Maamke en de moeder van Klara, Henny Herder uit Workum, houden het bij het bestijgen van de trap.

Als Bornebroek boven begint over het veiligheidsverstaptouwje begint Manué toch wat te puffen van de zenuwen. „Stap maar hoor, deze kan een auto houden”, stelt Bornebroek gerust. „En nee, ik zal geen flauwe grappen over knopen maken.” Als het echtpaar achter elkaar naar beneden gaat, blijkt het enige obstakel dat hek te zijn. „Als je eenmaal hangt, is het heel tof”, zegt Kla-

ra. Dat is een geruststelling voor Erin McGall die in Workum en Leeuwarden woont en maandag 15 jaar werd. Zijn tante gaf hem het abseilen als verjaardagscadeau, maar zo beneden aan de voet van de enorme vierkante toren weet Erin nog niet of hij daar blij mee moet zijn. Ook een 69-jarige deelneemster kreeg de ervaring als verjaardagscadeau, vertelt Bornebroek.

Voor Sofie Henzig (26) uit Hindeloopen is het allemaal wat minder spannend. De Duitse woont sinds twee jaar in Hindeloopen en mist het klimmen dat ze in de omgeving van de Duitse stad Bochum overal kon doen.

„Cool dat het nu een keer in de buurt kan en dat we straks Hindeloopen kunnen zien.” Dat is ook waar haar vriend Rocco Bruins naar uit-

kijkt. Abseilen heeft hij nog nooit gedaan, maar voor zijn werk in de haven van Hindeloopen moet hij vaak genoeg in een mast klimmen.

De abseilers treffen het niet dat het uitzicht maandag heïg is. Onder ideale omstandigheden kun je de

Achmeatoren in Leeuwarden zien, auto's aan de andere kant van het IJsselmeer op de Afsluitdijk en de 89 molens van Windpark Fryslân. Soms zijn zelfs de molens bij Lemmer en in de Flevopolder te zien, weet Westra.

Europees proefproject Spache

Het abseilen van de toren in Workum maakt deel uit van een Europees proefproject, waar in 2022 vier landen aan meedoen. Voor Nederland heeft Sport Fryslân zich als organisator aangemeld. Andere landen die meedoen, zijn Portugal, Italië en Slovenië. Spache staat voor Sports and Physical Activity in Cultural Heritage Environments. Kort door de bocht uitgelegd door projectleider Anita Bakker van

Sport Fryslân: „Uitzoeken hoe cultuur en sport elkaar kunnen versterken. Dus cultuurliefhebbers tot bewegen aanzetten en sportievelingen verleiden tot cultuuroerisme.” Sport Fryslân bedacht daarvoor Expeditie Fryslân met als rode draad de elf steden en hun cultureel erfgoed. Het project wordt afgesloten met een symposium waarop de resultaten worden gedeeld.

‘Zonnepark moet iets toevoegen aan natuur’

COR DE BOER

LEEUWARDEN Zonneparken moeten iets toevoegen aan de natuur in plaats van alleen maar afbreuk te doen aan het landschap. Daarvoor maakt de Friese Milieu Federatie (FMF) zich sterk.

Tijdens de maandelijkse FMF-Groenlunch pleitte Suzanna Bekkema, programmamanager Klimaat en Energie, voor natuurinclusieve energieprojecten. Die moeten bij voorkeur komen op plekken waar de natuurwaarde laag is. Dat scheelt ecologische schade. „En je weet bovendien dat je snel een plus kunt ge-

nereren.” Maak een plan met de omgeving en zorg er ook voor dat er afspraken over het beheer zijn gemaakt, tipte Bekkema.

Minder geslaagde parken zijn nu hier en daar in de provincie te vinden, schetste directeur Wiebe Bouma van Landschapsbeheer Friesland. Hij noemde zonneparken bij Oosterwolde en Dokkum als ontsierende voorbeelden. „Een paar fruitbomen en wat wilgen langs de randen, dat is het niet.” Om kwetsbare landschappen te ontzien is het volgens Bouma beter om energiewinning te bundelen op plekken met genoeg netcapaciteit. „Creëer liever op een plek een nieuw energieland-

schap dan overal maar kleine postzegels. Dat is ook beter om meters te maken en in 2030 onze energiedoelen te halen.”

Technisch gezien zijn er best mogelijkheden om te zorgen dat er leven mogelijk is in de schaduw van zonnepanelen, ook als die in golvende oost-westopstellingen staan (zoals nu in 30 procent van de parken het geval is). Daarvoor is licht nodig, dat zorgt voor plantengroei, waardoor ook het bodemleven een kans krijgt. Wanneer tweezijdige en half-transparante panelen worden toegepast, stijgt volgens recent onderzoek de stroomopbrengst en blijft de bodem begroeid. Hierover vertelde

TNO-onderzoeker Kay Cesar. Hij is ook voorzitter van het Nationaal Consortium Zon In Landschap, een samenwerkingsverband voor kennisuitwisseling.

Dat werkt met tien projectontwikkelaars aan een ecolabel voor zonneparken, waarbij oog is voor het bodemleven, vegetatie en insecten, vogels en zoogdieren.

Het is niet alleen een handreiking aan de natuur, maar ook aan overheden. Cesar: „We willen het transparant maken, ook voor die arme ambtenaren die in elke gemeente maar weer moeten gaan nadenken of ze een zonnepark willen en in welk format.”

FMF hoopt in Friesland volgend jaar aan de slag te kunnen gaan met een energietuin volgens een concept van de eigen koepel van natuur- en milieufederaties. Het gaat om een multifunctioneel zonnepark waar ook ruimte is voor natuur, recreatie en moestuinen. „Het moet een plek zijn waar we als gemeenschap energie van krijgen”, zo vatte Bekkema het samen.

In vijf provincies zijn al voorbeelden onderweg, onder andere in Assen (Drenthe) en Wijhe (Overijssel). Waar de Fryske Enerzjytún moet komen, is nog niet bepaald. De FMF zoekt partners die ermee aan de slag willen gaan.